

Paul Goma

I N F A R C T

*Curtea
veche*

BUCUREȘTI, 2008

Pentru Ana-Maria
și această carte
la trei decenii și patru ani distanță.

Paris (tot) 13 mai — dar nu 1967, ci 2001

1 ianuarie 2001

„Mi s-a descoperit un infarct“, zice ea.

„Infarct? Ai avut tu așa ceva? Când, cum? Și cum se descopere un infarct?“

Cum se descopere un infarct? Nu știu alții cum fac, însă eu când vreau și vreau și vreau să descopăr ceva — sau pe cineva — aplic cea mai complicată, cea mai sofisticată metodă: caut. În memorie. Pornind din-aproape în-departe; din clipa de acum-o-clipă cobor timpul din treaptă-n treaptă, până dau de căutat. Sau am impresia că am dat de el.

Ea este ea a mea. Când ne-am cunoscut, ea era foarte tânără, eu cam-destul-de-foarte bătrân. Ne-am luat, luați am fost, și la bine și (mai ales, mai des, mai cu osebite, de regulă, de obicei) la rău. Poate dacă ne-ar fi fost normal pe la viață, după doi-cinci-nouă ani ne-am fi despărțit, fiecare căutându-și perechea în altă parte, în alte părți. Ne-normalul ne-a ținut alături. Lipiți. Făcând una, nu doar în simțiri, ci și în cuget.

„Te ocupi de Catherine, de Valérie, de Groznaia, de Skanderbega — ba chiar și de Măslina — însă nu de mine; nu și de mine“.

Are dreptate: totdeauna m-am ocupat de alții, de altele. Mult mai puțin — sau deloc — de cei din familia mea. De parcă aș fi ținut cu tot dinadinsul să evit favoritismul; să nu cad în nepotism: fiindcă nu se cade să-i privilegiezi pe

cei din familia ta... Dar să-i ignori, deci să-i nedreptățești, cade-se? În ultimul timp mă (pre)ocupasem de persoanele numite de ea, fără gelozie, fără invidie, fără excludere — dovadă că zisese: „și de mine“...

Are dreptate: totdeauna mă ocupasem de ai altora, nu de ai mei.

Are dreptate. Cu atât mai vârtos, cu cât pentru întâia oară, în 33 ani [cartea a fost scrisă în 2001], spune cu glas acest adevăr.

Tot 1 ianuarie

Am internat-o la Pitié-Salpêtrière. La Cardiologie. Pentru o intervenție...

„De ce intervenția?“, am întrebat-o.

„Mi s-a descoperit un infarct“.

„Infarct? Ai avut tu așa ceva? Când, cum? Cum se descopere un infarct?“

„Ți-am explicat cum...“

Și reexplică, ea o face mult mai limpede decât un doctor — chiar și decât o învățătoare de țară, ca mama:

„Te iei de mână, te duci la un laborator să faci un examen. O ecografie. Îți dă rezultatele, Dr. Schaan le citește — și te întreabă:

— Când ați avut infarctul?

La această simplă întrebare am rămas mută. Interzisă. De piatră“.

Stană de sare, ca nevasta lui Lot.

„Știam că atunci când ai un infarct — îl simți. Măcar tu, dacă nu întreaga ta familie“.

Nu știam că știam. Nevasta lui Lot nu are nume.

La profesorul Thomas a fost internată; în urma recomandării doctorului Schaan — urmare a recomandării doctor[it]ei Sabourin.

„Când am avut eu infarctul?“, m-a întrebat, după ce s-a întors de la spital.

„Când ai avut, ce?“, i-am „răspuns“.

Se uita la mine — eu la ea

— *asta facem de 33 ani (și ceva).*

Și, ca de obicei, ia în deșert cuvântul necazului: îl ia peste picior; în glumă — ca să alunge spectrul seriozității realității cele cumplit de reale.

„Când am avut eu infarct?“, a repetat — și numai de câțui:

„Dar când n-am avut!?“

Așa am supraviețuit noi doi, peste trei decenii. Ai ei tot trei — milenii.

„Că, slavă Domnului, ocaziile n-au lipsit“, a adăugat.

„Că, din păcate, ocaziile... — așa se spune, așa e mai bine de spus“, am corectat-o cu grăbire.

„Așa să fie: din păcate...“, a acceptat, neconvinsă.

1 ianuarie (tot 2001)

„De ce intervenția?“, am întrebat-o.

„Mi s-a descoperit un infarct“.

„Infarct? Ai avut tu așa ceva? Când, cum? Și cum se descopere un infarct?“

După rețeta descoperirii Polului Nord: dai la o parte pătura de pe el — însă numai pentru două secunde: ca nu care cumva să răcească — ăsta a fost un foarte bun banc prost.

„Doctorul Schaan citește rezultatele ecografiei și întreabă:

— Când?

Am rămas mută, stană de piatră“.

Stănă de sare, ca nevasta lui Lot: și aceea se uitase înîndărăt, să vadă. Să vadă, ea, altfel nu era de trăit — și, văzînd, a murit — în fine: n-a mai trăit. A vrut să vadă, să știe. Când-unde. Că și ea e om, a vrut să privească în urmă, să afle: unde-când Dumnezeu?

„Știam că atunci când ai un infarct — îl simți. Măcar tu, dacă nu întreaga ta familie“.

Nu știam că știam. Nevasta lui Lot nu are nume — nu i se dă, în Facere. Nici fetelor-incestelor.

Iahve nu a îngăduit femeii să privească în urmă, să vadă cum Sodoma și Gomora sunt arse în foc și pucioasă (unii adaugă smoala, dar smoala ia foc de la început, abia apoi se adaugă pucioasa — cât cuprinde) —, dar a îndrituit fiucele lui Lot să-l învinoșeze pe bătrân, apoi să se întroloace, pe rând, cu matolitul lor tată.

Ca să nu le piară spița...

Dealtfel, numele fiului fiucei mari: Moab ar însemna în ebraică: „Apă de tată“ — adică: lichid sămânțial.

Și tot nu înțeleg de ce femeia lui Lot a fost pedepsită: fiindcă s-a uitat îndărăt? De asta, nu de alta, doar fusese înștiințată de îngeri. Bine — dar de ce așa? Ei, de ce: execuți, nu discuți. Iahve nu îngăduie ca tu, muritor, să privești înapoi — din grijă față de om: să nu te împiedeci și să cazi, dracului, pe-acolo; sau din grijă de Sine: să nu vezi tu reaua-faptă a Lui, a Domnului, ca distrugerea celor două cetăți. Și, consecință; întru'mpreunarea tatălui cu fiucele-i.

Sau poate că Iahve nu permite omului să privească înapoi în trecutu-i... Pentru că...

Nu știu pentru că de ce.

Nici asta — atunci?

Nu, nu: ocaziile (de infarct) nu ne-au lipsit.

1 ianuarie. Și: 2001

„Mi s-a descoperit un infarct“, zice ea.

„Ai avut tu așa ceva? Când, cum? Și cum se descopere un infarct?

Încercăm să deducem care dintre evenimentele-violentele pe care le străbătusem ar fi putut provoca un infarct.

Constatăm, râzînd (foarte) galben, că acele „ocazii” fuseseră, ca în Caragiale: „Multe, Domnule...”.

Bine, bine, multe — dar care să fi fost ocaziunea care ar fi putut să...?

Cam toate, vorba Ardeleanului.

Până la internare, am numărat pe degete — ocaziile:

„Poate că...

... poate că repetatele spaime că au să mă intercepteze secii noștri cei indispensabili pe la apărarea cuceririlor poporului și au să-mi confişte scrisorile, manuscrisele duse la Dussart, în vederea expedierii la Paris — odată mi s-a făcut rău în antreul blocului diplomaților, la doi pași de ușa apartamentului belgilor — aceea să fi fost? Atunci? Doctorii spun că e foarte vechi, dar ce-or fi înțelegînd ei prin: foarte — un deceniu? două? De la întîmplarea aceea au trecut... Dacă încă nu se născuse Filip, înseamnă că s-au făcut peste douăzeci și cinci de ani...”

Ar însemna că și eu am (la activ) două-trei-cinci unsprezece infarcturi (infarcte? — și dacă: infarcti?). Cîteva provocate tot de drumurile, de cursele cu obstacole: majungerea la „cutia poștală”. Da, dar pe acelea (sau o parte din ele) le-am povestit în cărți. În aceleași cărți nu am povestit drumurile ei — mult mai numeroase. Ba da, am amintit în Culoarea curcubeului întîmplarea cu scrisoarea adresată mie de Ion Negoîtescu

în fapt, nu mie îmi era destinată, el mi se adresa, ca să existe, de formă, pretextual, un interlocutor vizibil, un auzitor (și dătător din cap, că da, înțelesese mesajul), adevăratul destinatar al scrisorii-manifest era, desigur, scriitorimea, în special, în general culturîștea românească, cea din '77

[muuult mai puțin mizerabilă, muuult mai puțin deplîns și, consecință: ceva mai puțin de-disprețuit decât a devenit după decembrie '89],

cea care, atunci cînd el, Nego fusese arestat, protestase în corpore, cu un admirabil curaj pentru că „un membru al Uniunii Scriitorilor fusese privat de libertate, fără proces...” (dar dacă ar fi fost cu-proces?, mai protesta?), însă nu s-a raliat doamne-fereste textului propus de către privatul în chestiune — de ce? — se vede că nu asta ar fi meseria membrilor (Doinaș,